

KÓDOLÁSTECHNIKA ZH

2007. november 30.

1. Egy C lineáris bináris kód paritásellenőrző mátrixa:

$$H = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

- Adja meg a kód szisztematikus generátormátrixát! (2 p)
 - Adja meg a kód minimalis távolságát! (2 p)
 - Adja meg a szindróma dekódolási táblázatot! (3 p)
- Legyen p a bithibázás valószínűsége az emlékezetnélküli BSC(p) csatornán.
- Hibajavító célú C kód hibavalószínűsége (3 p)
 - Hibadetekciós célú C kód detekciós hibavalószínűsége (3 p)

2. Definiálja a következőket:

- perfekt tulajdonságú hibajavító kód (3 p)
- hibajavító ciklikus blokk kód paritásellenőrző polinomja definíciója (3 p)
- CRC célja, algoritmus (3 p)
- rövidített kód, kódrövidítés (3 p)

3. Tekintsük a következő rejtjelezést. A nyílt szövegek, a rejtett szövegek halmaza, illetve a kulcsok halmaza rendre $\{A,B\}$, $\{a,b,c\}$, illetve $\{1,2,3,4\}$. A kulcsokat egyetlenesen véletlenül sorsoljuk. A kódolás az alábbi táblázat szerinti:

k	Ek(A)	Ek(B)
1	a	c
2	c	b
3	c	a
4	b	c

A nyílt szöveg tetszőleges, rögzített bináris eloszlással sorsolt.

- Tökéletes rejtjelezés definíciója? (3 p)
 - Tökéletes-e a rejtjelezés? (4 p)
- 4.) Tömören, formálisan fejtse ki :
- Egyirányú függvény és jelszóbiztonság. Szótáras jelszófejtés (3p)
 - A nyilvános kulcsú rejtjelezés elve (3p)
 - Kriptográfia segítségével megvalósítható főbb biztonsági szolgáltatások (3 p)

- 5.
- Az optimális prefix kódok tulajdonságai (3 p)
- b.) Legyen $n = 5$ és $p(x_1) = 0,35$; $p(x_2) = 0,2$; $p(x_3) = 0,2$, $p(x_4) = 0,15$; $p(x_5) = 0,1$,
- Adja meg a Huffman-kódot. (3p)
 - Adja meg az átlagos kódszóhosszat. (2p)
 - Viszonyítsa azt az optimumhoz: belül van-e 5%-on az eltérés? (3p)
6. Tömören, formálisan fejtse ki:
- egyértelműen dekódolható betűnkénti kódolás (3 p)
 - alsó és felső korlát betűnkénti kódszóhosszra egyértelműen dekódolható blokk kódok esetén (4 p)
 - Max-Lloyd feltételek (3 p)

Pontozás: 1: <=22 2:23- 30 3: 31 - 40 4: 41- 50 5: 51-62

Kódolástechnika ZH eredmények

2007. november 30.

(Ügyeljen a pontos fogalomhasználatra, pontos, formális definíciókra, részletes indoklásokra!)

1.

a.) (2p) $G =$

b.) (2 p) $d =$

c.) (3p) C kód szindróma dekódolási táblázata

	<u>s</u>		<u>e</u>	
0	000			
1	001			
2	010			
3	011			
4	100			
5	101			
6	110			
7	111			

d.) (3p) $Pe_{jav} =$

e.) (3p) $Pe_{det} =$

2. (3+3+3+3p) a. b. c. d. (karikázza be, amire válaszolt)

3. (3p) a.)

b.) (4 p) Tökéletes-e az adott rejtjelezés: igen nem

4. (3+3+3p) a. b. c. (karikázza be, amire válaszolt)

5. (3p) a. (karikázza be, ha válaszolt)

b1.) (3p) A kód:

b2.) (2p) átlagos kódszóhossz=

b3.) (3p) igen nem (optimum=)

6. (3+4+3p) a. b. c. (karikázza be, amire válaszolt)

Név:

.....

Neptun kód:

.....

Kódolástechnika ZH megoldások

2006. december 14.

1.

a.) $G = \begin{pmatrix} 10111 \\ 01101 \end{pmatrix}$

b.) C kódszavai: 00000 , 10111 , 01101, 11010

$$w_{\min} = d_{\min} = 3$$

c.) C kód szindróma dekódolási táblázata H mátrix alapján

	<u>s</u>		<u>c</u>	
0	000		00000	
1	001		00001	
2	010		00010	
3	011		00011	*
4	100		00100	
5	101		01000	
6	110		10001	*
7	111		10000	

* nem egyértelmű

d.) $P_{e_jav} = 1 - ((1-p)^5 + 5p(1-p)^4 + 2p^2(1-p)^3)$ (szindróma dek. tábl. alapján)

e.) $P_{e_det} = 2p^3(1-p)^2 + p^4(1-p)$ (nemzérus kódszavak halmaza alapján)

2. Definiálja a következőket:

a.) Hibajavító kód perfekt, ha a Hamming korlát egyenlőséggel teljesül.

A Hamming-korlát nembináris esetben a következő alakot ölti:

$$\sum_{i=0}^t \binom{n}{i} (q-1)^i \leq q^{n-k}$$

(q=2 bináris alakú korlát is elfogadható megoldás)

b.) C(n,k,d) lineáris ciklikus blokk kódot tekintünk, g(x) generátorpolinommal.

2.24. definíció. Egy $g(x)$ generátorpolinomú lineáris, ciklikus kód esetén a

$$h(x) = \frac{x^n - 1}{g(x)}$$

polinomot **paritásellenőrző polinomnak** nevezzük.

2.18. tétel. Egy lineáris, ciklikus kódra $c(x)$ akkor és csak akkor kódszópolinom, ha

$$c(x)h(x) = 0 \pmod{x^n - 1}$$

és

$$\deg(c(x)) \leq n - 1.$$

c.) CRC képzés egy hibadetekciós algoritmus, ahol

$g(x)$ CRC polinom, fokszáma m

$u(x)$ üzenetpolinom

a hibadetekciós kód kódszava (polinom alakban):

$$c(x) = x^m u(x) - CRCC,$$

ahol

$$CRCC = x^m u(x) \pmod{g(x)}$$

d.) rövidített kód (3 p)

Egy $C(n, k)$ kód **rövidítésével** egy $C(n - i, k - i)$, $1 \leq i < k$ kódot kapunk olyan módon, hogy a $C(n, k)$ szisztematikus kód kódszavai közül csak azokat hagyjuk meg, amelyek az első i karakterén zérust tartalmazó üzenetekhez rendelvek. Ekkor a $C(n, k)$ kód i karakterrel történő rövidítéséről beszélünk. Mivel a rövidített kód kódszavai a $C(n, k)$ kód kódszavai is egyben, ezért a rövidített kód minimális távolsága legalább akkora, mint az eredeti kódé volt. Praktikusan természetesen a kódoló és a dekódoló úgy van kiképezve, hogy az első i zérus karaktert nem is továbbítjuk, s a dekódor zérusnak tekinti azokat. A kód rövidítés elsődleges célja a kódhossznak az alkalmazásbeli paraméterekhez való igazítása.

3. a.) Nyílt illetve a rejtett szöveget modellező valószínűségi változók függetlenek.

b.) Tökéletes a rejtjelezés, mivel a rejtett szöveg v.v. független a nyílt szöveg v.v.-tól:

$$P(y=a \mid x=A) = P(y=a \mid x=B) = 1/4,$$

$$P(y=c \mid x=A) = P(y=c \mid x=B) = 1/4,$$

$$P(y=b \mid x=A) = P(y=b \mid x=B) = 1/2$$

4.) Tömören, formálisan fejtse ki

a.) **Egyirányú függvény**, azaz olyan $h(x)$ függvény, hogy x ismeretében $y=h(x)$ könnyen számolható, de adott y -hoz a megfelelő x meghatározása *nehéz probléma* (egyik irányban könnyű kiszámolni, a másikban viszont nagyon nehéz).

Szótár alapú támadás: A felhasználók által választott értelmes jelszavak esetén jobb támadás van a brute-force-nál, ugyanis ilyenkor nem is szükséges az összes lehetséges alternatívát végigpróbálgatni, elég egy megfelelően összeállított szótárból vett kifejezéseket vizsgálni. Ha az üzenettér kicsi és predikálható, akkor a támadó előre elkészítheti egy szótárt rejtelezve minden nyílt szöveget

b.) Az **aszimmetrikus kulcsú titkosításnál** a kódoláshoz és a dekódoláshoz nem ugyanazt a kulcsot használják, hanem a kódoló és dekódoló kulcs egy kulcspárt alkotnak. A két kulcs szorosan összetartozik (egy kulcsnak pontosan csak egy párja létezik), ám ezek egymásból mégis kiszámíthatatlanok (vagy nagyon nehezen kiszámíthatóak). Ezt a különleges kapcsolatot a kulcspárt létrehozó eljárás garantálja. A kódoló kulccsal kódolt üzenetet a hozzá tartozó dekódoló kulcs segítségével lehet dekódolni.

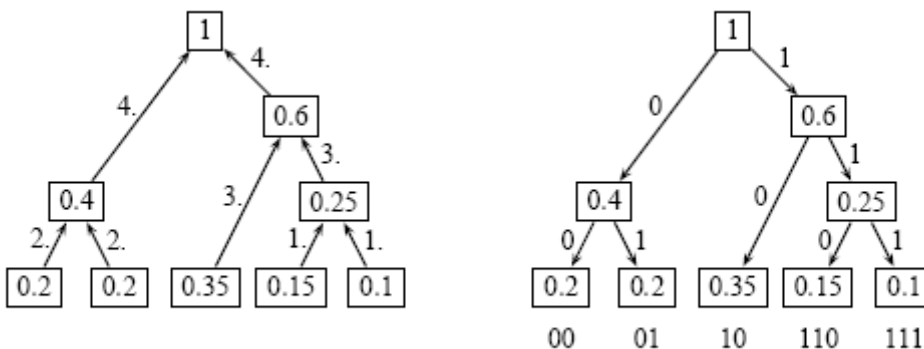
- c.) – bizalmasság
 – hitelesség
 – sértetlenség
 – letagadhatatlanság

5a. jegyzet 4.4. pont, 4.4. tétel

4.4. tétel. Ha az $f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}^*$ prefix kód optimális, és \mathcal{X} elemei úgy vannak indexelve, hogy $p(x_1) \geq p(x_2) \geq \dots \geq p(x_{n-1}) \geq p(x_n) > 0$, akkor feltehető, hogy f -re a következő három tulajdonság teljesül:

- a) $|f(x_1)| \leq |f(x_2)| \leq \dots \leq |f(x_{n-1})| \leq |f(x_n)|$, vagyis nagyobb valószínűségekhez kisebb kódszóhosszak tartoznak.
 b) $|f(x_{n-1})| = |f(x_n)|$, vagyis a két legkisebb valószínűségű forrásbetűhöz tartozó kódszó egyenlő hosszú.
 c) Az $f(x_{n-1})$ és az $f(x_n)$ kódszavak csak az utolsó bitben különböznek.

5b.

átlagos kódszóhossz: $E(|f(X)|) = 2.25$
 entrópia: $H(X) = 2.20161$
 alapján csak 2.2%-kal nagyobb az optimumnál

6. a.)

4.1. definíció. Az $f : \mathcal{X} \rightarrow \mathcal{Y}^*$ kód **egyértelműen dekódolható**, ha minden véges kódbetűsorozat legfeljebb egy közlemény kódolásával állhat elő, azaz ha $\mathbf{u} \in \mathcal{X}^*$, $\mathbf{v} \in \mathcal{X}^*$, $\mathbf{u} = u_1 u_2 \dots u_k$, $\mathbf{v} = v_1 v_2 \dots v_m$, $\mathbf{u} \neq \mathbf{v}$, akkor $f(u_1)f(u_2)\dots f(u_k) \neq f(v_1)f(v_2)\dots f(v_m)$. (Itt az $f(u)f(u')$ a két kódszó egymás után írását [konkatenáció] jelenti.)

MEGJEGYZÉS:

a) Az egyértelmű dekódolhatóság több, mint az invertálhatóság. Ugyanis legyen $\mathcal{X} = \{a, b, c\}$, $\mathcal{Y} = \{0, 1\}$ és $f(a) = 0$, $f(b) = 1$, $f(c) = 01$. Ekkor az $f : \mathcal{X} \rightarrow \mathcal{Y}^*$ leképezés invertálható, viszont a 01 kódszót dekódolhatjuk $f(a)f(b) = 01$ szerint ab -nek, vagy $f(c) = 01$ szerint c -nek is.

b.) (nem triviális) alsó és átlagos korlát betűnkénti kódszóhosszra blokk kódok esetén (3 p)

A betűnkénti átlagos kódszóhossz definíciója értelemszerűen módosul a blokk-kódolás esetében: a kódszóhossz várható értékét el kell osztani az egy blokkot alkotó forrásbetűk számával, vagyis a betűnkénti átlagos kódszóhosszon a következő mennyiséget értjük:

$$\frac{1}{m} \mathbf{E}|f(\mathbf{X})| = \frac{1}{m} \sum_{\mathbf{x} \in \mathcal{X}^m} p(\mathbf{x}) |f(\mathbf{x})|$$

Értelemszerűen a 4.1. tétel állítása blokk-kódolás esetén is igaz:

$$\frac{1}{m} \mathbf{E}|f(\mathbf{X})| \geq \frac{\frac{1}{m} H(\mathbf{X})}{\log s}.$$

Másrésről a 4.3. tételből következik, hogy a Shannon–Fano-kódra

$$\frac{1}{m} \mathbf{E}|f(\mathbf{X})| \leq \frac{\frac{1}{m} H(\mathbf{X})}{\log s} + \frac{1}{m}.$$

c.) Max-Lloyd feltételek (5 p)

1. Legközelebbi szomszéd feltétel:

A kvantálási intervallumok határait éppen a kvantálási szintek által kijelölt szakaszok felezőpontjai adják, vagyis

$$y_i = \frac{x_i + x_{i+1}}{2}, \quad i = 1, 2, \dots, N-1.$$

2. Súlypont feltétel:

Minden x_i kvantálási szint a \mathcal{B}_i kvantálási intervallumnak a súlypontja, azaz

$$x_i = \frac{\int_{\mathcal{B}_i} x f(x) dx}{\int_{\mathcal{B}_i} f(x) dx}, \quad i = 1, \dots, N.$$

A Lloyd–Max-feltételt kielégítő kvantálót Lloyd–Max-quantálónak nevezünk. Ha egy kvantáló nem elégíti ki a Lloyd–Max-feltétel bármelyik részét, akkor lehetséges egy olyan kvantálót készíteni, amelynek négyzetes torzítása kisebb, tehát egy nem Lloyd–Max-quantáló nem lehet optimális, de létezik nem optimális Lloyd–Max-quantáló is.